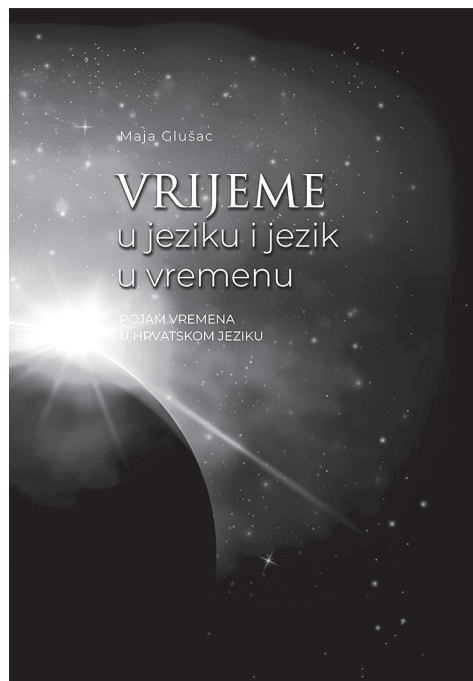

NOVA ZNANSTVENA MONOGRAFIJA

Maja Glušac, *Vrijeme u jeziku i jezik u vremenu, pojam vremena u hrvatskom jeziku*, Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Hrvatska sveučilišna naklada, Osijek i Zagreb, 2019.

Znanstvena monografija Maje Glušac, naslovljena *Vrijeme u jeziku i jezik u vremenu*, na 263 stranice sustavno raščlanjuje, opisuje i sistematizira pojam vremena u hrvatskom jeziku – *središnje pitanje našega doba* (R. Jakobson). Pojam vremena i načini izricanja vremenskih odnosa u hrvatskom jeziku opisani su u 10 poglavlja. U prvome se poglavlju *Vrijeme u jeziku i jezik u vremenu* – uvodne napomene opisuje metodološki pristup i građa: u knjizi se polazi od lokalističke padežne teorije, opisuju se vremenska podznačenja koja se izriču različitim prijedložnim i besprijedložnim izrazima, njihova sintaktička obilježja, normativna određenja različitih jezičnih norma te se donose brojne korpusne potvrde. Odabranim se pristupom vremenskim izrazima opravdao naslov knjige: dio koji se odnosi na vrijeme u jeziku ostvaruje se sintaktičko-semantičkom raščlambom vremenskih izraza, a dio koji se odnosi na jezik u vremenu ostvaruje se dijakronijskim pregledom normativnih napomena o pojedinim vremenskim izrazima i njihovom usporedbom sa suvremenom normativnom literaturom i uporabom u suvremenim korpusima.

U poglavlju *Besprijedložni vremenski izrazi* analiziraju se genitivni, akuzativni i instrumentalni izrazi opisani podznačenjima vremenske točke, ponavljanja i mjere. *Besprijedložni* se izrazi određuju u odnosu na sintagmatska obilježja i obveznost atributa, značenje odrednice i uporabu uz svršene i nesvršene glagole te se dokazuje postavka

o zadržavanju osnovne prirode pojedino-ga padeža: dijelnost genitiva (uobičajenim izricanjem vremenske točke i ponavljanja), cjelokupnost akuzativa (uobičajenim izricanjem vremenske mjere) i socijativnost instrumentalna.

Poglavlje *Prijedložni vremenski izrazi* može se odrediti kao središnji dio monografije. U njemu se donosi raščlamba vremenskih podznačenja – opisuje se 19 vremenskih podznačenja prijedložnih izraza – čime je ujedno napravljen i odmak od dosadašnjih podjela. Polazeći od lokalističke padežne teorije, pri opisu se prijedloga polazi od osnovnoga prostornog značenja te se objašnjava metaforički prijenos značenja s prostornoga na vremensko. Osim uvođenja novih vremenskih podznačenja, novost koju donosi ovo poglavlje odnosi se i na znatno šire poimanje prijedloga u odnosu na dosadašnja tumačenja – sekundarnim genitivnim prijedlozima smatra se znatno veći broj ustaljenih sveza

pravoga prijedloga i imenice široka i ispraznjena značenja, pa se kao prijedlozi opisuju i sveze *pri kraju, pri svršetku, pred konac, u vremenu od, u sredini* i druge koje se kao prijedlozi ne spominju u literaturi. U vezi s time treba napomenuti da autorica postavlja i sasvim jasne kriterije razlikovanja prijedloga (i onoga što se smatra prijedlogom) u odnosu na druge vrste riječi. Značenje vremenske mjere prijedložnih izraza izdvojeno je u zasebno poglavlje – opisuju se načini izricanja točne ili približne vremenske mjere, različita podznačenja vremenske mjere, uvjetovanost uporabe uz glagole svršenog/nesvršenog vida, sintagmatske osobitosti izraza te normativne mijene od sredine 19. stoljeća do danas.

Poglavlje koje slijedi – Sinonimni nizovi poprijedloženih instrumentala – posvećeno je prijedložnoj sinonimiji te se opisom četiriju nizova poprijedloženih instrumentala pokazuje da je njihova pojava povezana s poprjedloženjem pojedinoga prijedloga i leksičkim značenjem imenice od koje je preobrazbom nastao, zatim sa stupnjem gramatikalizacije, značenjskim proširenjima, učestalošću uporabe, sintaktičkim ograničenjima i normativnim preporukama.

U dvama sljedećim opisani su normativni pristupi prijedložnim vremenskim izrazima: u odnosu na normu suvremenoga hrvatskoga jezika te u odnosu na jezične norme zagrebačke filološke škole i norme hrvatskih vukovaca.

U poglavlju Pleonazmi u vremenskim izrazima donose se brojni primjeri pleonastičnih vremenskih izraza ekscerptirani iz osječkih novina – Narodne obrane i Hrvatskoga lista s početka 20. stoljeća te iz Glasa Slavonije s početka 21. stoljeća, a pleonazmi se dijele prema kriteriju (ne)promjenjivosti izraza pri njihovu izostavljanju. Zaključno se napominje da je pojava pleonazama u prvoj polovici 20. stoljeća učestalija, kada

se nerijetko rabi i veći broj pleonazama u istoj rečenici čime se ostvaruje svojevrsna hiperkorektnost te se ne brine o jezičnoj ekonomiji, a tome osim poštivanja jezične norme pridonosi i činjenica da su početkom 20. stoljeća novine jedino sredstvo širenja javne poruke. Uporabom se pleonazama osigurava izazivanje jačega dojma, usmjerava se i privlači čitateljeva pozornost, a istodobno se ispunjavaju i različite funkcije publicističkoga stila: obavijesna, promidžbena i popularizatorska.

U poglavlju Uporaba nadnevaka u hrvatskom jeziku objašnjavaju se razlozi zbog kojih dolazi do nepravilne uporabe naziva mjeseca iza rednoga broja u nadnevku (npr. *1. siječanj* umjesto *1. siječnja*) te se pojava naziva mjeseca iza rednoga broja u kojem drugom padežu osim genitiva dovodi u vezu i sa sintaktičkim ulogama koje nadnevak (kao cjelina) može imati.

Poglavlje Izricanje dobi u hrvatskom jeziku donosi pregled različitih sintaktičkih, tvorbenih i semantičkih mogućnosti izricanja dobi, kao i njihovih pragmatičkih učinaka – što do sada u hrvatskome jezikoslovlju također nije bilo usustavljeno.

Posljednje je poglavlje knjige ustvari rječnik frazema s vremenskim odrednicama i vremenskim značenjem u kojemu se donosi oko 250 frazema. Knjiga je dodatno opremljena i poglavljima Građa i kratice, Literatura, Bibliografske napomene, Kazalo prijedloga i Bilješka o autorici.

Teorijski opis vremenskih izraza u knjizi Vrijeme u jeziku i jezik u vremenu, temeljen na više od 250 bibliografskih jedinica navedenih u popisu literature, potkrijepljen je i brojnim primjerima – iz rječnika, književnih djela, mrežnih izvora, novina i časopisa.

Knjiga je primarno namijenjena hrvatskoj i slavističkoj znanstvenoj zajednici, ali zbog jasnog, preglednog i temeljitog opisa vremenskih izraza poslužit će i kao nastav-

no sredstvo u radu sa studentima filoloških, ponajprije kroatističkih usmjerenja. Knjiga će, zbog savjetodavnog karaktera nekih poglavlja, zasigurno naći primjenu i u široj društvenoj zajednici – autorica na jasan i pristupačan način odgovara na pitanja kao što su je li isto ako kažemo *sljedeći tjedan* i *sljedećega tjedna*; je li bolje reći *pri pisanju molbe* ili *kod pisanja molbe*; može li čovjek u ranim tridesetima biti *vremešan*, a u se-

damdesetima *mladić* te što znače frazemi *svako čudo za tri dana* i *od srijede do petka*.

Sveobuhvatan i sustavan pristup kategoriji vremena čini ovu knjigu vrijednim prinosom ne samo kroatistici, nego i slavistici te nezaobilaznom literaturom za sva buduća proučavanja vremena u jeziku, ali i jezika u vremenu.

Ana Mikić Čolić

VIJESTI

Kategorizacija časopisa Jezika. Područno nacionalno vijeće za humanističke znanosti Nacionalnoga vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj 8. studenoga 2017. započelo je reviziju klasifikacije časopisa (a1) i (a2) kategorije. Rezultati su revizije objavljeni ove godine, a časopis Jezik, koji je prije revizije pripadao (a1) časopisima, istu je kategoriju zadržao i poslije revizije – dakle, Jezik je bio i ostao časopis (a1) kategorije.

Jezik dobio financijsku pomoć Zaklade HAZU i namjensku donaciju Zaklade Adris. Časopis Jezik već drugu godinu nema financijsku pomoć MZO, šest je godina bez pomoći MK i Grada Zagreba. Izlazimo zahvaljujući svojim pretplatnicima i pojedincima poštovateljima hrvatskoga jezika koji nam novčano pomažu. Ove smo se godine uspješno natjecali za pomoć Zaklade HAZU i dotaciju Zaklade Adris. Sredstva koja smo dobili omogućuju da Jezik i dalje izlazi.

Natječaj za novu hrvatsku riječ, Nagrada „Dr. Ivan Šreter“. O rođendanu dr. Ivana Šretera, 22. prosinca završava se 14. kolo Jezikova natječaja za novu hrvatsku riječ, a istoga dana započinje i novo natječaj-

no kolo. Pojedinaac može na jezik.hr@gmail.com ili na adresu Jezika Bijenička 97, 10 000 Zagreb, poslati najviše pet novih riječi. Riječi ne smiju biti potvrđene u hrvatskim rječnicima, a prednost imaju zamjene za nepotrebne tuđice. Najbolje nove riječi za 2019. proglasit ćemo sljedeće godine.

Jezik na Hrčku. Ove smo godine na Hrčak (Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa) postavili 10., 11., 12. i 46. godište Jezika. Nova godišta postavljamo sa šest mjeseci zadržke. Na Hrčku je 481 časopis, a prema podacima o posjećenosti časopisa, Jezik je na visokom 16. mjestu što ga čini najposjećenijim jezikoslovnim časopisom. (*Uredništvo*)

Gdje se sve hrvatskim služi u pismu? Rasprostranjenost se interneta danas može smatrati mjerom rasprostranjenosti civilizacije. Važeći ISO 3166 standard dijeli svijet na 254 vršne internetske domene, od čega su 193 suverene zemlje, članice UN-a, 56 su tzv. teritoriji, a preostalih 5 satelitski su pružatelji usluga i slični, zemljopisno neodredivi subjekti. Svima njima raspodijeljeno je oko 4 milijarde internetskih adresa. Najviše internetskih adresa imaju SAD, za